

BAŞYAZI

EDITORIAL

Merhaba

Yeni bir yılın ilk sayısında hepinize merhaba! Abonenizi yenilemekte gecikmeyip bizlerle yine bulduğunuz için teşekkürler.

Bir süredir toplumumuzda huzursuzluğa yol açan köktendincilerin Cumhuriyetimizin laiklik gibi temel değerlerini hedef alan saldırgan tavırları, bu kez de Atatürk'ün kişiliğine yapılan saldırı ile sabırları taşırdı. Bu çirkin davranış toplumumuzun gösterdiği haklı tepkilerle yanıtını almıştır. Derneğimiz bir basın duyurusu ile bu tepkilere katılmıştır. Bu olayı şiddetle kınıyoruz. Laik bir ülke olarak Türkiye, demokratik yapısı, gelişme düzeyi ve 2000'li yıllarda uluslararası ilişkilerde oynaması beklenen rolle dünyada belli bir konuma gelmiştir. Ülkemizi ulaştırdığımız noktadan geriye çekmeğe çalışanların uğraşları boşa gidecektir. Yerel seçim sonuçları da ülkemiz insanlarının %80'den çoğunun laik ve şeriat karşıtı olduğunu göstermiştir.

Atatürk'ün kişiliğine söz konusu çirkin saldırının yapıldığı günlerde İstanbul'da ortaya çıkan bazı düşündürücü olaylar basına yansdı. Mahkeme ve yasalara güvenmeyen bir vatandaş kendisini soyan hırsız olduğunu düşündüğü kişiyi bizzat cezalandırmaya kalkıştı. Mahkemece yargılanıp ceza almış bir belediye başkan adayı ise açıkça bunu önemsemediğini dile getirebiliyordu. Toplumsal kurumların böylesine hiçe sayılmasının yaratacağı sakıncaları, yol açabileceği kargaşayı göz ardı edemeyiz.

Ülkemizin bu tür olumsuzluklardan arındırılması insanlarımızın kültür düzeylerinin yükselmesi, demokratik toplum düzeninin kurallarının ve değerinin daha geniş kitlelerce kavranması ile sağlanabilir. Halk kütüphanecilerimize bu konuda büyük bir sorumluluk düşmektedir. Kütüphanelerinde, demokratik bir toplumda insan haklarının neler olduğu konusunu işleyen kitaplar, hoşgörü ve sevgiyi işleyen kitaplar, insanlarımızın ufuklarını genişletecek toplumbilim ve felsefe kitapları bulundurarak hizmet verdikleri çevre insanlarını bu kitapları

okumaya teşvik etmeliler. Bir toplum, insanların gelişmişliği düzeyinde gelişiktir. Halk kütüphaneleri, insanların gelişmesini sağlayarak toplumun gelişmesine katılmakla yükümlüdürler.

Çağımızda artık temsili demokrasi yerini katılımcı demokrasiye bırakıyor. Mevcut sistemlerin insanlara gönenç sağlamada uğradığı başarısızlık, ekonomik büyüme ve ulusal kalkınmanın insanların yaşamına yansımaması yeni arayışlara yol açtı. Umut bağlanan bir çözüm, 19. yüzyılda ortaya atılmış ama uzun süre gözardı edilmiş bir öğretinin, Dernekçiliğin (Associationalism) yeniden gündeme gelmesidir.¹ Geçmişten ayrımlı olarak bugün Dernekçiliğe başlıbaşına sosyal bir düzen olarak değil, yaşayan düzenin aksayan yanlarını giderecek bütünleyici bir kurumlaşma olarak bakılmasıdır.² Ayrıca, daha kapsamlı bir biçimde yalnız demeklerden değil, çeşitli yapılanmalara sahip gönüllü kuruluşlardan, bazılarınca da hükümet-dışı kuruluşlardan, söz edilmektedir. Hangi terim kullanılırsa kullanılsın, temel ilke gönüllü çalışma ve tabanın geniş katılımıdır. Bu tür kuruluşların oynayabileceği önemli rolü kavrayan Birleşmiş Milletler, 2000'li yıllarda yardım programlarının % 20'sini kısaca NGO denen hükümet-dışı kuruluşlar kanalı ile yürütecektir. Birleşmiş Milletler'in konu ile ilgili bir yayınında³

Halkın katılımının gücü, pazarların ve devletlerin yeniden yapılanmasını gerektirecektir. İnsanlar, yalnızca, sivil toplumun tüm kurumları kanalıyla nihai amaçlarına ulaşabilirler. Çünkü, bu kurumlar, insanlar için, kendi yaşamlarını kendi denetimleri altına alma olanağını yaratacaktır. Hukuğun egemenliği, söylem özgürlüğü, gönüllü kuruluşlar ve diğer yöresel halk örgütleri (community organizations) sivil toplumun bütünleyici parçalarıdır

denmektedir. Aynı yayında, çevre, kadınların gelişimi, etnik korunma, insan hakları konularında politikaların oluşmasında gönüllü kuruluşların oynadıkları role dikkatler çekilerek, halkların genelde hükümetlerden ilerde oldukları ve kendilerini örgütleyerek hükümetlerin kararlarını etkileyebilecekleri vurgulanmıştır.⁴

"Halkın katılımı, bu nedenle, güçlü ve baskın bir kavramdır."⁵ İnsanı odak alan bu yeni dünya düzeni, hiç kuşkusuz yeni kavramlar, stratejiler, ortaklıklar ve modellere dayanacaktır.

David C Korten⁶, *21. Yüzyıla yaklaşırken; gönüllülük hareketi ve yeryüzünün gündemi* adlı yapıtında şöyle diyor:

80'li yıllar, dünyamızın; yoksulluk, ekolojik sistemlerin bozulması, sosyal kurumların çöküşü gibi sorunlarla dolu olduğunu idrak ettiğimiz yıllar oldu. Aynı zamanda gördük ki, bu sorunların hiç biri bağımsız değil. Dünyanın bir yerinde olanlar diğer yerindekileri etkiliyor, her bir sorun kurumların başarısızlığını gösteriyor.

1990'ların önemli konusunun gelişim değil, değişim olduğunu vurgulayan Korten, bu değişimin üç temel gereksinime yanıt vermesi gerektiğini düşünüyor: adalet, yani adil bir gelir dağılımı; sürdürülebilirlik, yani dünya kaynaklarını çocuklarımızın da çıkarlarını düşünerek kullanmak; katılımcılık, yani toplumun üretken bir üyesi olmak isteyen herkese bu hakkın tanınması ve olanak sağlanması.⁷

Hızla küresel bütünlük kazanan dünyamızda, bu yeni rüzgarın ülkemizde de eseceğinden kuşku duymamalı ve bu yeni anlayış çerçevesinde kütüphaneciler ve bilgileşim görevlileri olarak mesleğimizin, sorumluluğunu taşıdığımız kütüphane ve bilgi merkezlerinin ve meslek kuruluşumuzun yerinin ne olması gerektiğini irdelemeliyiz. Korten'a göre kişiyi merkez alan bu görüşün devlete yüklediği görev kişilerin kendilerini geliştirmesini sağlamaktır.⁸ Politika tercihleri arasında yer alan şu madde de bizim için önem taşıyor:⁹

+ Kişilere, kendi yaşamlarını, yerel toplulukları ve kaynakları yönetme yeteneği verecek bir eğitim için gerekli yatırımlara ağırlık vermek.

Kütüphanelerin yaşam boyu eğitimdeki önemli yeri meslek elemanları için bir bilinmeyen değil. Burada vurgulanması gereken, bu yeni anlayışla bu önemin daha da artacağı ve bu gerçeğin halka da maledilmesi gereği. Kütüphanecilere düşen görev bir kaç yönlü: bu yeni anlayışın ışığında kültür ve bilgileşim politikalarının neler olması gerektiğini değerlendirmek ve politika oluşturan güçleri etkilemek; **İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi**'nde yer alan bilgi edinme hakkı konusunda insanları bilinçlendirmek; bu bilincin yerleşmesi ile doğabilecek bilgi taleplerini karşılamaya hazır duruma gelmek.

İlk anda aklıma gelenler, kütüphanelerin gönüllü kuruluşlarla işbirliği yapması, materyal seçiminde bu kuruluşların görüşlerinden yararlanması. İnsanlarımızı kütüphane kullanmaya teşvik etmek için gönüllü kuruluşların katılımının sağlanması.

Gönüllü bir kuruluş olan Derneğimizin konumunu da irdelemekte yarar var. Bu koşullarda her zamankinden daha fazla Derneğimiz çatısı altında

kœnetlenmeli ve onu güçlü kılmak için elbirligi etmeliyiz. Ülkemizde bilgi hizmetlerinin gelişmesine katkıda bulunacak projeler alabilmek ve yürütebilmek için daha güçlü bir örgütlenmeye gereksinimimiz olduğu kesin.

Hiç kimse artık küresel gündemlerin dışında kalamıyor. Bu konuyu gündemimize almak ve önümüzdeki günlerde geniş bir biçimde tartışmak durumunda olduğumuzu düşünüyorum. Benim dile getirdiğim bazı ön düşünceler böylece geliştirilebilecek ve meslek grubumuz toplumumuzun gelişmesinde önetkin bir rol oynayabilmek için gerekli kararları alarak uygulamaya koyabilecektir.

Selma (Alpay) Aslan

1. Paul Hirst. "Associational democracy" in *Prospects for democracy; north, south, east, west*, 112.s. Ed. by David Held.Cambridge: Polity Press, 1993.
2. Hirst. 132.s.
3. *The Launch of the 1993 Human Development Report in Ankara, Turkey, 18 May 1993.* Ankara: United Nations Development Programme [1993]
4. *The Launch of..., 22.s.*
5. *The Launch of..., 23.s.*
6. David C. Korten. *21.yüzyıla yaklaşırken; gönüllülük hareketi ve yeryüzünün gündemi.* Kumarian Press,1990. (Bu metindeki alıntılar ve göndermeler, yapıtın bazı bölümlerini içeren ve 22 Şubat 1994 günü, Derneğimizin de dahil olduğu 50 dolayında dernek ve vakfın katıldığı Gönüllü Kuruluşlar Toplantısı'nda, toplantıyı düzenleyen Türkiye Çevre Vakfı tarafından dağıtılan ve çevirisini Serpil Ural'ın yapmış olduğu metine dayalıdır.)
7. Korten, 3-4. ss.
8. Korten, 4.s.
9. Korten, 7.s.